

13 (1062)-сон 28 март 2012 йил

Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

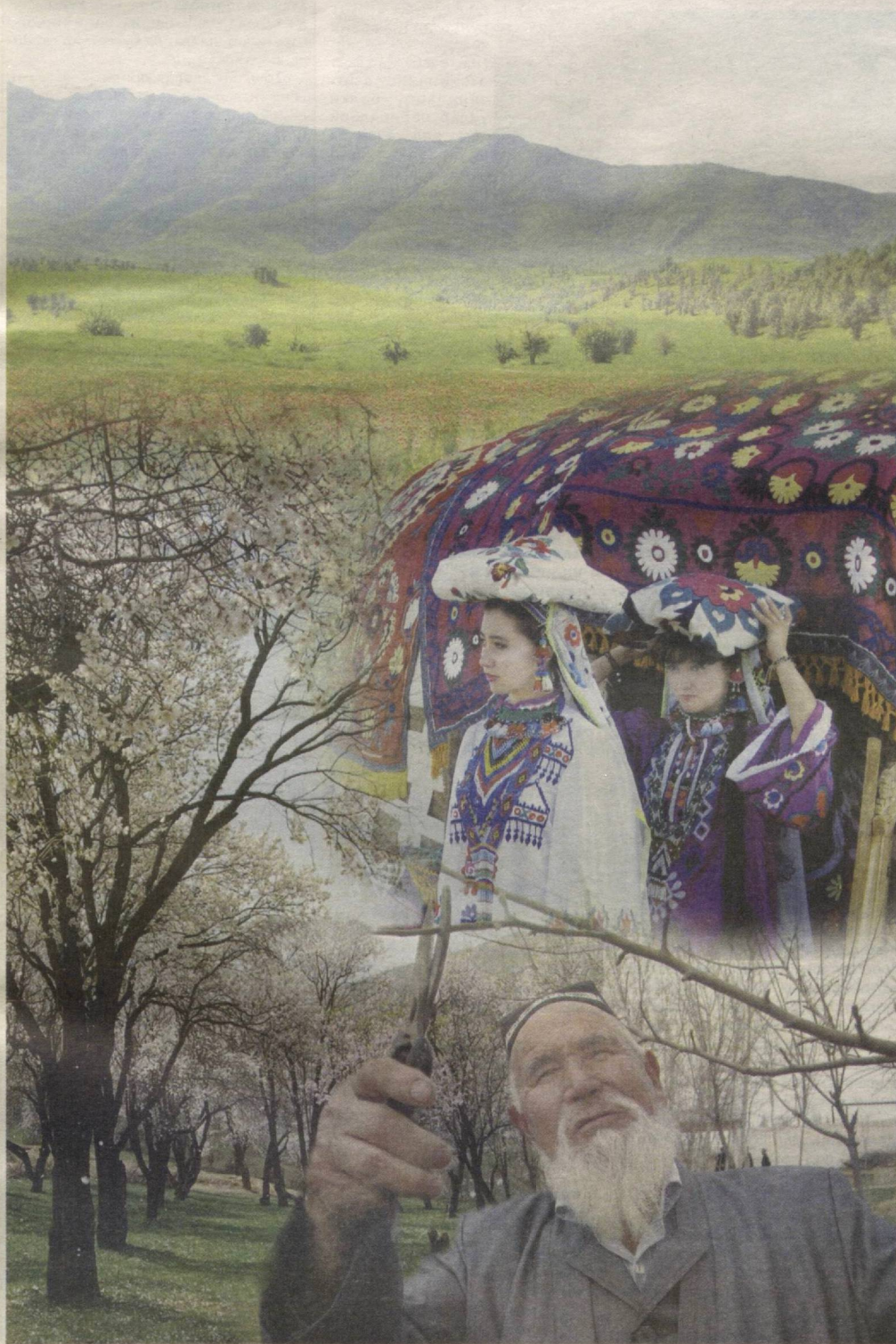
Жамият

ҚАЙНОТА

4



Танганинг икки томони



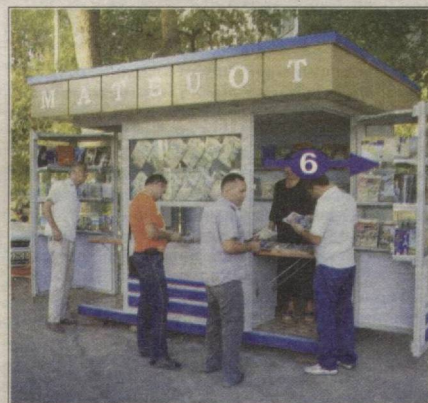
Шавкат РАҲМОН

ҲАМАЛ

Эриб битди поёнсиз қорлар
яна кўҳна замин туллади.
Водийдаги улкан ўриклар
бир кечада оппоқ гуллади.

Оқ булутлар ерга қўндими,
мўъжизалар бўлдими содир?
Оҳ, нақадар ажойиб тунда
оқ машъала экилган водий.

Энди сафсар кечаларда оқ
машъалалар тутиб, улғувор
кенгликларда кезар чиройли
кундузларни ахтариб баҳор.



«МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ»

АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ —
ДОИМИЙ ҲАМКОРИМИЗ!

БАХТ КАЛИТИН ТОПГАН ОТАХОН

Исломжон ота Тожибоев Пискент туманидаги Лолаариқ маҳалласида истикомат қилади. Бу табарруқ инсон нафақат маҳалладошлари орасида, балки туманда ҳам энг намунали оила бошлиғи деб эътироф этилади. Кўйдиниси ая билан салкам ярим асрдан бери ахил-иноқ яшаб, бир этак фарзандларни элга нафи тегадиган инсон этиб тарбиялашди.

Исломжон ота, 74 ёшда:

— Жанжал-сиз қурилган турмушнинг иморати метиндек мустаҳкам бўлади. Мен бахтнинг калитини аянғизнинг сабридан топганман десам хато қилмайман. Ҳар бир оилда, энг аввало, ўзаро ишонч, меҳр-оқибат устун бўлса, вояга етиб келаётган болалар ҳам ана шундай муҳитга мослашади, ўрганади. Натижада, улар имкони борича ота-онаси йўл кўйган хатолардан керакли хулосалар чиқариб боради. Ўзимиздан қиёс, фарзандларимизни қийинчилик билан бўлса-да, илм олиши учун тинмай меҳнат қилдик. Ҳатто серфарзандлигим боис шунча йилдан бери таътил нималигини билмадим. Шукрки, ўғил-қизларим ҳам

ҳалол меҳнат ортидан ризқ-насиба келишини тушунди. Яна бир ютуғим, уларнинг ҳаммасини китобга дўст тутинтирдим. Биласиз, бадиий адабиётга кўнгил кўйган одамдан ҳеч қачон ёмонлик чиқмайди. Мана, ҳозир маҳалла-кўйда, тўй-



маъракаларда улар ҳақида илиқ сўз эшитсам, ўн йилга яшараман. Ҳозир замон кимники, ёшларимизники-да! Тил ўрганишса, компьютер дегани майли, ўз йўлига, шундоғам билиши керак, лекин китобга сидқидилдан меҳр кўйишса, кам бўлмайди.

Муҳиддин аканинг айтишича, отасининг яна бир аjoyиб фазилати, уларни ёшлигиданоқ спорт билан шуғулланишини шахсан ўзи назорат қилган экан.

Пуру бадавлатлар

Шу боис ҳам ака-укаларнинг бари эл орасида доврқли полвонлар сифатида танилган. Муҳиддин аканинг ўзи эса уч маротаба Ўзбекистон чемпиони деган шарафли номга сазовор бўлган. Бир сўз билан айтганда, ҳар қандай ибратли оилда ота ўз фарзандларига қандай панд-насихат, ўғит берса, улар ҳам изидан келаётган ворисларига ана шундай ҳаётий тарбия сабоқларини сингдиришини Тожибоевлар мисолида кўриш мумкин. Умида, Юлдуз, Маликанинг таъқвондо билан шуғулланишга, уларнинг икки нафари ўз тенгқурлари орасида 2009–2010 йилларда Осиё чемпиони деган фахрли унвонга сазовор бўлгани фикримиз исботидир.

Очигини айтганда, бу оиллага оққўрғонликларнинг кўпчилиги ҳавас қилади. Нега десангиз, бугун нафақат отахоннинг фарзандлари, балки ўнлаб набиралари ҳам аллақачон эл назарига тушиб қолди. «Мустаҳкам оила йили»нинг фусункор баҳори эса

бу ахил сулолага яна бир дунё шодлик ва қувонч улашаёттир. Исломжон ота қадим Наврўзи олам билан барчамизни чин дилдан қутлаб, омонлик тилар экан, «Эл-улусга тилагим шу: ҳар бир уйда тўй бўлсин, фарзандлар топиб камол, соғлом авлод бўй бўлсин», дея ёруғ ниятлар билан дуога қўл очди...

Нигора УРОЛОВА,
«Оила ва жамият» мухбири.
Тошкент вилояти.

Жараян

ҲУҚУҚИЙ ТАРҒИБОТ КУЧАЯДИ

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида адлия органлари томонидан аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш ва оилаларнинг мустаҳкамлигини таъминлаш борасида 491 та ҳуқуқий тарғибот тадбирлари ташкил қилинди. Хусусан, оммавий ахборот воситалари орқали «Оила — жамиятнинг асосий негизи», «Тиббий кўрик — давр талаби», «Хотин-қизларга бериладиган имтиёзлар» каби мавзуларда мулоқотлар мунтазам амалга оширилмоқда.

«Аёл, оила ва жамият», «Қариндошлар ўртасидаги никоҳларнинг салбий оқибатлари», «Тиббий кўриқнинг аҳамияти», «Соғлом авлод — юрт таянчи», «Аёл — ҳаёт давомчиси» сингари мавзулар бўйича аҳоли ўртасида даяра суҳбатлари, семинарлар ва илмий конференция ташкил қилинди. Иккита ўқув-услубий қўлланма чоп этилди. Ҳуқуқий тарғибот ишларини кўргазмали тарзда олиб борилишига эътибор қаратилиб, плакат ва буклетлар тайёрланиб, тарқатилди.

Тошкент давлат юридик институти, Тошкент юридик коллежи ва академик лицейнинг хотин-қизлар кўмиталари томонидан ўқувчи-ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғибот қилиш, хотин-қизларни соғломлаштириш, оилаларда тиббий маданиятни шакллантириш ишларини янада жонлантириш мақсадида тиббиёт ходимларини жалб қилган ҳолда «Репродуктив саломатлик ва оила мустаҳкамлиги», «Эрта оила қуришнинг салбий оқибатлари», «Соғлом турмуш тарзи нима?» мавзуларида очиқ мулоқотлар ўтказилди.

Саидиллаҳўжа САИДХўЖАЕВ,
Адлия вазирлиги
масъул ходими.

МАТБУОТ АНЖУМАНИ

Адлия вазирлиги ташаббуси билан Тошкент вилоят адлия бошқармасида жамиятда ҳуқуқий маданиятни янада юксалтириш борасида амалга оширилган ишлар ва келгусидаги режаларга бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Тадбирда «Мустаҳкам оила йили» Давлат дастури мамлакатимизда қабул қилинган қонунларнинг мазмун-моҳиятини жамоатчилик ўртасида кенг тарғибот этиш билан боғлиқ долзарб вазифалар хусусида сўз юритилди.

Анжуманда сўзга чиққанлар вилоят адлия бошқармаси томонидан ҳуқуқий онг ва дунёқараш, маданиятни ошириш, жумладан, ҳуқуқий тарғиботни кучайтириш бўйича олиб борилаётган амалий ишларни таҳлил этиб, галдаги вазифалар ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди.

Матбуот анжуманида Адлия вазирлиги ахборот хизмати раҳбари Тоҳир Саидбойев қатнашди.

Жўшқинбек ЖУМАНАЗАРОВ,
Тошкент вилоят адлия
бошқармаси ходими.
Азиза ТОШХўЖАЕВА,
Зангиота тумани 2-сонли
ФХДБ бўлими инспектори.

ОН-ЛАЙН МУЛОҚОТ

«Камолот» ЁИХ марказий кенгашида бўлиб ўтган навбатдаги 3-он-лайн мулоқот «Оила маънавиятини шакллантиришда миллий қадриятларнинг ўрни» мавзусига бағишланди. Театр, кино ва эстрада намояндалари билан ўтказилган жонли суҳбат жараёнида оилани мустаҳкамлашда миллий урф-одат ва анъаналарнинг ўрни, шунингдек, оммавий маданиятнинг ёшлар тарбиясига таъсири хусусида сўз борди.

Сардор ҲАМРОЕВ,
«Оила ва жамият» мухбири.

Фармон ва ижро

ИЖТИМОЙ МУҲОФАЗА — ДАВР ТАЛАБИ

Президентимиз Ислам Каримов раҳнаомлигида мустақиллик йилларида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, фуқароларимизга кўрсатилаётган тиббий-ижтимоий хизмат сифатини юксалтириш йўлида изчил ислохотлар амалга оширилмоқда. Ижтимоий муҳофазага биринчи галда муҳтож аҳоли тоифалари — кўп болали ва кам таъминланган оилалар, ёлғиз кексалар, етим-есир ва ногиронлар, талаба ва пенсионерлар манфаатини ҳар томонлама ҳимоя қилишга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда.

Юртбошимизнинг «Фуқароларнинг пенсия таъминоти тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармониغا биноан ташкилий тузилмани янада такомиллаштириш, пенсия ва ижтимоий нафақаларни бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасидан ўз вақтида молиялаштириш ҳамда тўлиқ ҳажмда тўлаш, шунингдек, пенсия таъминотида йўналтириладиган маблағлардан мақсадли фойдаланилиши устидан назоратни кучайтириш мақсадида вилоят, шаҳар ва туманларда Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг бўлимлари ташкил этилгани гоёй хайрли бўлди.

Пенсия жамғармаси ижро этувчи аппаратининг 2010 йил 7 июндаги буйруғига асосан бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туманларда пенсия ва нафақаларнинг тўғри тайинлиши, қайта ҳисобланиши, молиялаштирилиши ва тўланишини ташкил қилиш ҳамда ногиронлиқнинг олдини олиш мавзусида туманимизда ўқув-амалий семинар ўтказилди.

Дилфуза ҒАҒУРОВА,
бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси
Юнусобод туман бўлими бошлиғи.
Барҳаёт МЕЙЛИЕВ,
бўлим бошлиғи ўринбосари.

Фестиваль

БОЛАЖОНЛАР-ШИРИНТОЙЛАР

Пойтахтимиздаги Миллий санъат марказида Фонд Форум, «Осиё рамзи» Ўзбекистон дизайнерлар ва модельерлар уюшмаси ташаббуси билан «Болажонлар-ширинтойлар» — 2012 болажонлар мода фестивалининг навбатдаги гала-намоиши бўлиб ўтди.

Фестивалда таниқли ўзбек дизайнерлари билан бирга ёш дизайнерлар ҳамда «Эски шаҳар» болажон ижодиёти маркази тарбияланувчиларининг ижод намуналари кўргазмаси ташкил этилди. Шунингдек, тадбирда «Баркамол авлод» болажон маркази, «Қолибри» арт бюроси, «Paradise» мода мактаби вакиллари ҳамда Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти талабалари ҳам қатнашди. Унда 43 нафар дизайнер ва модельерлар томонидан 36 та тўплам намоиш қилинди.

Наргиза Ботирова, ёш дизайнер:

— Мен ҳам бу гала-намоишда «Рангли халқачалар» деб номланган жами 11 та, 8 та қизлар учун, 3 таси ўғил болажонга мўлжалланган эскизлар тўпламин билан иштирок этдим. Уларни турли рангли ипплар ёрдамида фақат қўлда тўқиганман. Ҳар бир либосларда хонатлас нақшларини акс эттирдим.

Юлдуз Кўчқорова, дизайнер:

— Дугонам Ғўзал Мағрупова билан бу соҳада янгиликлар яратишга ҳаракат қилаёпмиз. Ушбу нуфузли тадбирда «Баҳор жилолари» деб номланган 12 ва 13 ёшли ўғил-қизларга мўлжалланган 11 та либослар тўпламинимиз намоиш этиляпти.

Эътироф этиш керакки, фестивалда ёш дизайнерлардан Шахноза Маҳамованинг «Қувноқ мазайкалар», Алишер Мирфаёзовнинг «Ёшлар услуби» деб номланган тўпламлари ҳам кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди.

Шунингдек, «Болажонлар — Ширинтойлар» мода фестивали гала-намоиши доирасида «Педагогик грантлар дастури — 2011» голибларини тақдирлаш маросими ҳам ўтказилди.

Фестивалнинг якуний қисмида «Осиё рамзи» Ўзбекистон дизайнерлар ва модельерлар уюшмаси мувофиқлаштириш кенгаши раиси Гулнора Каримова совриндор ва голибларни қутлади.

Барно МИРЗААХМЕДОВА,
«Оила ва жамият» мухбири.



Оилани шеърнат даражасида улғунай олиш — шу хонадон соҳибларининг азму қарорига, продасига боғлиқ. Шопра Зулфияхоним машҳур "Мушопра" шеърда жохон шопрларни назм даврасига пойабзални ечиб, тозаланиб кирганларини ёзади. Демакким, оила эҳромига ҳам инсон ўз табиатдаги қусурларни мисоли пойабзалдек оstonада қолдириб, тоза қалб, яхши ният билан кирмон гўзап саодатлир.

Мен бугун ана шундай оила соҳиблари — Самарқанд вилоятининг Нарпай туманидаги Оқтош шаҳарчасида яшаётган Абдуҳакимжон ва Ҳабибахон ҳақида сўз юритмоқчиман.

...Синфдошлик йиллари севги-муҳаббат ҳақида сўзлашга ботина олишмади. Лекин икковининг ҳам кўзларида айтилмаган меҳр бор эди, ҳурмат бор эди. Кейин иккиси ҳам Самарқандга келиб, институтга имтиҳон топширганида Абдуҳакимнинг омади келди-ю, Ҳабибахон ўқишга ўтолмади. Шунда маъюсина турган қизга йигит далда берди: "Хафа бўлма, синфдош, бу йил бўлмаса, келгуси йил ўқийсан. Ўзим сенга ёрдам бераман!"

Йигитнинг қарашларида, овозида меҳр, ишончи туйган қиз ғамгинликини енгди. Хиёл жилмайиб, секингина бош силкиди. Вақт елдим. Улар институтни бири олдинроқ, иккинчиси кейинроқ битириб, Оқтошдаги 2-ўрта мактабга ишга келишди.

Бир тарафда Абдуазиз ота билан Меҳмоний аянинг бирдан-бир орзуси кўзларининг оқу қораси — ягона ўғиллари Абдуҳакимга ёбони, хаёли келин олиш бўлса, иккинчи ёқда эса уста Орзикул ота билан Мусаллам она қизлари — муносиғина Ҳабибани ақлли, одобли, ўқимлиш кўёвга узатиш истагида бедор эди. Хуллас, ҳар иккала оила ниятларига етиб, куда-кудағай бўлдилар.

Меҳмоноий ая келинининг бўй-басию сеҳрли қарашларига, товушиз қадамларига бир суюнса, зеҳнига, пазандалигига, ўзи килиб-билиб, юмуш-

ЯХШИЛИК ИЗИДАН ШУ КУНГА ЕТДИК



ни юмушга улаб хизмат қилишига икки суюнди. Келининг ота-онаси ҳам куёвларининг бўйи бастию ақли ҳушидан, оғир-босиклигидан, уйим-жойим деганидан хурсанд эдилар...

Ҳадемай Абдуҳаким Ханжаров Нарпай туман ёшлар ташкилотига сардор бўлди. Кейин тумандаги турли раҳбарлик ишларига таклиф этилди ва "ота ўғил" деган ном олди. Отаси Абдуазиз Ханжаров савдо ходими бўлса-да, зиёли, мартабали кишилардек савлати, салобати бор эди. Доно муомаласини, дид билан кийинишини, ўзини туттишини кўрганлар "олимнинг ўзи-ку!" дердилар. У одамларга қайишар, муаммолари масалаларни режали ҳал қилишни биларди. Бунинг устига, яхшигина китобхон ҳам эди.

Бизнинг қахрамон Абдуҳаким ҳам шундай яшади, ишлади. Бировнинг ди-

лини оғритмади ва ҳеч кимдан танбех эшитмади. Жўяли маслаҳатлари, меҳнати, фидойилиги билан эл-юрт хизматида бўлди. Сўнгги йилларда туман статистика бўлимини муваффақиятли бошқариб, пенсия ёшига етди. Шукр қилди.

— Фарзандларин-

гиз ҳам "ота ўғил" даражасига етишдимиз? — сўрайман суҳбатдошимдан.

— Албатта! — самимий сўз бошлайди у. — Биз болалар тарбиясида қаттиқўлликни эмас, ота-онамиз каби меҳр-муҳаббатни танладик. Айниқса, онаси Ҳабибахон мана тўрт ўғил, бир қизга меҳрибон она бўлиб, вояга етказди. У болаларини бир шапати уриш у ёқда турсин, ҳатто овозини ҳам баланд кўтарган эмас. Ниҳоятда бағри кенг аёл. Она келинини кўп дуо қиларди. Болаларни тарбиялашда ёрдам берарди.

Ҳабибахон мактабда 35 йил рус тилидан дарс бериб, ўқувчиларини ҳам болаларидек севди. «Халқ таълими аълочиси» унвонига сазовор бўлди. Энг муҳими, ота-оналарнинг ҳурматиға эришди. Демак, оиланинг ҳам, тарбиянинг ҳам устуни меҳр экан!

— Отамдан ўрнат олиб, мен ҳам

Ўз уйида бахтли бўлган кишигина бахтлидир.
Лев Толстой

кўпроқ болаларга шахсий намуна кўрсатишга ҳаракат қилдим. Кўп гапирмадим, танбех беравермадим. Лекин улар билан дўстона суҳбатлашишдан эринмадим. Ўғилларимни ҳеч бекор қўймадим. Ўқувчилик пайтларидаёқ, таътил бошланиши билан ҳар бирининг лаёқатиға, қизиқишиға қараб, автомобиль тузатувчиси, қурилишга, мева-сабзавот етиштирувчиға шогирдликка бердим. Ишлаб, ўрганиб меҳнатда чиникишди. Ўқиш бошлангач эса, фақат аълочи бўлишларини талаб қилдим. Мана, энди Рустамжон ўғлим банкда ишлайди. Собиржон савдода. Комилжон автомобилтор корхонасида муҳандис. Ўқтамжон "Аква" эшикромларини ишлаб чиқаришга бош-қош. Нигора қизимиз молия соҳасини танлади.

— Келинлар-чи? — сўрайман.

— Гўзалхон келинимиз шифокор, Зулайхо савдо ходими, Райхон ҳисобчи, Сурайё ҳамшира. Кенжа ўғил ва келин биз билан қолган.

— Уйингизда китоблар кўп экан. Ҳаммасини ўқишга улғурганмисиз?

— Ҳа, китоблар билан тирикман. Самарқандга, Тошкентга борсак, албатта китоб харид қиламиз. Эркин Воҳидов, Абдулла Ориповнинг шеърларини кўп ўқийман. Мана, икковимиз баравар пенсияга чиқдик. Лекин бирор соат бекор қилишни истамаймиз. Аяси набиралар тарбияси билан банд. Мен 22 гектар ер олиб, фермер бўлдим. Бир неча йилгитни иш билан таъминладим. 8 гектар жойда мевали бог яратдик. 14 гектарга дон экиб, ишчиларимга тарқатамиз. Боғнинг номини ота-онамизнинг унутилмас хотирасини улуғлаб, "Азиз-Меҳмон боғи" деб атадик.

Ҳар кун эрта билан ота-онамнинг муборак номларини ёд этиб, боққа кириб бораман. Кўзим, кўнглим яйрайди. Куч-гайратга тўламан. Истиклолимизга шукроналар айтиб, меҳнат қиламан. Кейин... уйга шошиламан...

Санъат МАҲМУДОВА

ОҚИБАТГА СУЯНГАНЛАР

"Ўқитувчи бўлганим учун ўқувчиларимнинг дарсга тайёр ёки тайёрланмай келганини кўзидан ўқиб олам. Улар орасида иқтидорли, интилувчан ўғил-қизлар кўплиги дилимни қувнатади, касбимга бўлган меҳримни янада оширади. Ўқувчиларимнинг ҳар бири ўз хатти-ҳаракати орқали ота-онаси, яшаётган оиласи муҳитидан "сўзлайди"..."

Бу — 28 йилдирки ўқитувчилик номини ардоқлаб келаётган Мунаввархон Абдуллаеванинг самимий дил сўзлари.

Опадан шундай машаққатли касбни танлагани, устозлари, шогирдлари, оиласи, қобил фарзандлари ҳақида гапириб беришини сўрасангиз, шундай тўлқинланиб сўзлайдики, беихтиёр бу бахтли аёлга чин дилдан ҳавасингиз келади.

Мунаввархон опа ўзига ҳам касб, ҳамқадам инсон Комилжон Абдуллаев билан оила курганига йигирма беш йилдан ошапти. Тўтут турмуш меvasи сифатида тўт фарзанд дунёга келди, улар ота-онаси берган тарбияни оқлагани боис ҳам бугун эл хизматида. Тўнгич ўғил Рустамжон НамДУни тамомлаган, ҳозир Наманган шаҳридаги 14-умумтаълим мактабда ўқитувчилик қилапти. Муяссар ҳам педагог — Уйчи туманидаги 17-мактабда ўзбек тили ва адабиёти фанидан сабоқ бера-



ди. Муҳаммаджон шахар ИИБ-да хизмат қилади. Оиланинг кенжаси Муқаддасхон академик лицейни битириш арафасида.

Насибахон эса бу хонадонга келин эмас, қиз бўлиб келган. Қайнонаси ва қайнотаси уни фарзандларидан кам суймайди. Бу, аввало, ибратли оилада тарбия кўргани, ширин-сўзлиги, сариштаю пазанда эканидан.

Дарвоқе, биз қаламга олган оила бошлиғи Комилжон Абдуллаев НамДУ қошидаги 2-академик лицей директори. Намунали оила соҳиби касбий фаолиятида ҳам катта обрў-эътиборга эга. Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндоғи Дилобар Абдурашидова, «Келажақ овози» мега-танлови қолиблари Меҳриноз Аббосова ва Нилуфар Қайумова, Озарбойжонда ўтказилган халқаро Менделеев олимпиадаси қоли-

би Бобур Мирзакаримов айна шу даргоҳ ўқувчиларидир. Бундан ташқари, уч нафар республика, саксондан ортқ вилоят фан олимпиадаси қолиблари, ўнлаб спортчи-чемпионлар ҳам Мунаввар опа, Комилжон ака ва жамоадаги фидойи педагогларнинг шогирдлари ҳисобланади.

Ҳа, Наманган вилояти Уйчи туманининг Яккатут кишлоғида яшайдиган Абдуллаевлар оиласига ҳар қанча ҳавас қилса арзийди. Шу ўринда сеvimли ёзувчимиз Ўткир Ҳошимовнинг "Қўшанот" асаридиға қуйидаги сўзлар беихтиёр эсимизга тушади: "Йигирма ёшдаги ошик-маъшуклиқдан етмиш ёшда меҳр-оқибатга етиб борган эр-хотин сабақаноат фаришталаридир".

Шахло ТОШБЕКОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.
Наманган вилояти.

ФХДё фаолияти ДАБДАБА ЭМАС, ТАНИ СИҲАТЛИК МУҲИМ!

Турмушнинг қай бир йўлидан юрмайлик, бизларни барибир оила аталмиш муқаддас кўрган бирлаштиради.

Оила худди тирик организмга ўхшайди. Агар бирор жойимиз оғривса, бутун вужудимиз дардни ҳис қилгандек, оиланинг бирор аъзоси бетоб бўлиб қолса, барчанинг тинчи, ҳаловати бузилади. Дарҳақиқат, ҳар бир хонадоннинг мустақамлиги, тинчлиги, фаровонлигини таъминловчи асосий омиллардан бири бу — сиҳат-саломатлиқдир. Тинч ва фаровон ҳаёт кечиришни ўйлаган киши ўзи ва бутун оила аъзоларининг соғлиғи ҳақида қайғуради.

Ҳар биримиз болалигимизданоқ тиббий маданиятни, шахсий гигиена қоидаларини ўрганиб, уларга қатъий амал қилишимиз керак. Шундагина оилага ташвиш келтиражак кўплаб хасталикларнинг олди олинади. Минг афсуски, айрим хонадонларда бундай жиддий масалаларга етарлича эътибор берилмайди. Масалан, бошимиз оғривса ёки шамоллаб қолсак, ўзи ўтиб кетади деб бепарво бўламиз. Афсуски, ана шу оддий хасталиклар асорати оғир касалликларни келтириб чиқариши мумкинлиги ҳақида чуқурроқ ўйлаб кўрмаймиз.

Соғлом ҳаёт кечириш ва узок умр кўриш гарови тиббий маданиятга қатъий амал қилишга боғлиқ. Ёш оилалар ўз саломатлиғига онгли равишда ёндашиб, соғлом турмуш кечириш учун доимо ҳаракат қилиши лозим. Зотан, тани соғлиқ бўлмас экан, ҳар қандай молу давлат ҳам кўзга кўринмайди, татимайди. Шу боис оилада, энг аввало, саломатликка эътибор қаратиш, тоғганимизни ҳам шу топиламас бойликка харжлашимиз керак. Бизда эса аксинча, биқиним ёки бошим оғрипти дея қораврамаиз, бу орада дангиллама тўйлар қилиб юборамиз. Билмаймизки, бахт-саодат ҳашамату даб-дабада эмас, балки тинчлик-хотиржамлик ва тани сиҳатликдадир!

Мунаввар САИДАЛОВА,
Тошкент вилояти
Оққўрғон туман
ФХДё бўлими мудир.

...Суд запл. Ҳукм ўқиб эшиттирилди. Яна бир эр-хотиннинг ажралиши туфайли арш парзага келди. Лола ота уйига кўзи тула ёш, юраги тула алам билан кйриб борди. Қизининг ортидан она қудаларни қарғай кетди. Ҳовли четидаги Фарида она устун бўлмиш ота боши эгик ҳолда ўтирарди. Унинг ҳам дарду алами пичида. Чунки ҳали у гулдан бир гул очилмаган қизининг эртанги тақдирини ўйламай узатиб юборган. Фарзандларнинг қисматини ўз мудароаларига мослаштирмоқчи бўлган Ота у. Бошда ҳаммаси бинойидек эди. Қудаси қизини еру кўкка пшонмас, келпини эмас, қизим, дея алқар, у ҳақда гапирганда озидан бол томар эди-ку! Наҳотки ҳамма дилхиралликлар сабабчиси ўша "меҳрибон" ҚАЙНОТА бўлса? Асрор кўнглига тиндай қадапайтган бу каби саволларга жавоб излар экан, ўзини қаерга қўйишни билмас, кийригиди авайлаб ўстирган қиз оилда ўзини айбдордек сезарди...

Одатда оила мустаҳкамлиги ҳақида гапирар эканмиз, асосан уч тоифа, яъни қайнона, келин ва қувва кўпроқ эътибор қаратамиш. Яна бир асосий тоифа борки, кўпчилик эътибордан четда қолади. Ҳўш, қайнона ким ўзи, унинг бурчи-вазифаси нима? Ҳар қандай қаттакич оилавий муносабатлар ёхуд ҳолатлар ҳаёт тарозисига қўйилганда қайнотанинг ўрни қандай бўлиши лозим? Ана шундай номга муносиб бўлиш учун ҳам муайян тайёргарлик кераки?

Раҳима Бугуғанева,
Тошкент шаҳар Яққасарой тумани Ракат маҳалласи маслаҳатчиси:

— Маҳалламизда ибратли қайноталар жуда кўп. Масалан, бир отахоннинг тўрта келини бор. Бирор қўни-қўшни, маҳалла аҳли уларнинг уйдан яхши-ёмон гап чиққанини эшитмаган. Оила бошлиғи ҳар кун эрталаб ишга отланаётиб, келинларига: "Кизларим, рўзгорда нима камчилик бўлса, турмуш ўртоғингиз, фарзандларингиз билан боғлиқ бирор муаммо юзага чиқса, дарҳол айтинг. Бу уйингиз қувончи ҳам, ташвиши ҳам менинг зиммамда", дея ўқтирар экан.

Албатта, қайноталарнинг ҳам юмшоқтабиати, қаттиққўли, эътиборлиси, тажангроғи, кўнгличанроғи бўлади. Шундай қайноталар ҳам борки, оиласида ўз ўрнини йўқотиб қўйган. Бундай ҳолатда агар қайнона, яъни унинг умр йўлдоши тадбирли, оқила аёл бўлса, фарзандлар, келинларга қайнотанинг ролини муҳим қилиб кўрсатади. Агар аёл фаросатсизроқ, эрининг ҳурматини оёқости қиладиган бўлса, оилада қайнота "заиф халқ"га, ожиз кузатувчига айланади ва парокандалик юз беради.

Зулхумор Азизова,
психолог:

— Ҳар бир инсон яхши ният билан келин туширади. Оилага бегона одам қўшилиши билан муҳитга бироз бўлса-да бошқача ҳаво қиради. Олдин фақатгина ўзининг фарзандларига оталик қилиш билан чекланган одам энди қайнота деган масъулиятли вазифани ҳам ўз зиммасига олади. Бундай пайтда отанининг рухиятида ўзгаришлар содир бўлади. У олдингидай бемалол юра олмайдди. Ҳар бир гапини ўйлаб гапирадиган, оила аъзоларига ҳам билиб-билиб муомала қиладиган бўлади. Оилавий можаролар билан мурожаат қилаётган келинларнинг кўпчилигини тинглаб кўрсангиз, деярли бари қайнотам яхши-ю, қайнонам бироз терсроқ, дейди. Чунки аёллар табиатан эркакларга қараганда эмоцияга берилувчан, бирдан қарор қабул қиладиган бўлишади. Эркаклар эса олдин мулоҳаза юритиб кўриб, кейин чора кўради.

...Аслида Асроржон билан Рустам талабалик давридан буён қалин дўст эди. Кейинча-

лик Асроржон вилоят марказига кўчиб кетиб, ўша ерда ишлай бошлади. Аммо икки дўст ора-сира учрашиб туришарди. Айниқса, Асрор масъул лавозимга кўтарилгач, уларнинг борди-келдиси янада авж олди. Рустам ҳам ўртоғининг кўмагида ўз соҳасида туман бўлими раиси вазифасини эгаллади. Дўстлиқни қариндошлиқ ришталари билан мустаҳкамлаш учун Рустам дўстининг ҳали лицейда ўқиб юрган қизи Ло-

йўқ, оиласи, турмуш ўртоғи учун жон куйдиргиси келмасди. Охир-оқибат ўртада келишмовчиликлар содир бўлавериб, кизи ёш ажралиб кетди. Бошида қоп-қоп ваъдаларни бериб, бировнинг ёшгина қизини уйига келин қилиб тушириб келган қайнота ёшлар бахтига қайиқ, қалқон бўлмаса, ўз фикри бўлмагани туфайли аёлларнинг майда-чуйда гапларига қулоқ солиб, ўлгининг оиласини ажратиб юборди.

Қ А Й Н О Т А

ҲАР БИР ЭРКАККА АНА ШУНДАЙ НОМ НАСИБ ЭТСИН!



лага совчи бўлиб кела бошлади. Ҳали ёш, ўқишга кирсин, дейишларига қарамай, эшигидан кетмай ётиб олишди. Иштихонларнинг жавоби чиққан кунининг эртасигаёқ тўй бўлиб ўтди...

Турсуно Ропиева,
маслаҳатчи:

— Қалин икки оғайни ҳали фарзандлари ёшлигидаёқ куда бўлишга келишиб қўйишган. Гарчи йигит билан қиз бир-бирига кўнглисиз бўлишса-да, қувенинг отаси уларни кўндирди. Иккала куда бир пайтлар қадрдон дўст бўлишган-у, аммо ҳозирги кунда ижтимоий жиҳатдан бир-бирига мос эмас. Қизнинг ота-онаси зиёли, масъул вазифаларда ишлайди. Йигитнинг уйидагилар ўқимаган, қувенинг ҳам тайинли касби йўқ. Тўйдан сўнг ҳамма муаммоларни келиннинг отасига юклаб бошлашади. Келин бетоб бўлиб қолса ҳам, онасиникига жўнайтишади, бирор нима керак бўлса ҳам, отанг олиб берсин, дея осонгина юклаб қўя қолишади. Ҳатто нариги томон қувени бир неча маротаба нуфузли корхоналарга ишга жойлаб қўйди. Аммо текнхўрликка ўрганган қувёболага иш ёқмас, бир-икки ой ишлар-ишлама бўшаб кетаверарди. Қолаверса, қувенинг хотинига кўнгли

нини эмас, балки қудасининг мансабини, курсинини ардоқлаган экан.

Лола ҳам, ёлғиз қиз эмасми, сабр қила олмади. Бўлиб ўтган гапларни оқизмай-томизмай уйига ташиди. Оқибатда қудалар ўртаси бузилди...

Гулбахор Собирова,
ўқитувчи:

— Бизнинг давримизда қизлар онасиникига бир ойда бир ё икки марта меҳмонга борарди. Айниқса, келин бўлиб тушган кезлари то борган жойига ўрнашиб-ўрганиб кетиши учун бир мuddат давомида борди-келдилар тўхтатиб туриларди. Ҳозир-чи, янги келинларнинг ҳаммасида мобил телефони, тез-тез бормаган тақдирда ҳам ҳар кун уйидагилар билан гаплашиб, воқеа-ходисалар, гап-сўзлардан хабардор қилиб ту-

ришади. Натижада, қоникайноқ, бесабот-отана-римиш қизларининг оиласига аралашиб, қудалар орасида со-вуқчилик тушиб, ажримгача етиб борапти.

Фарида Пирохунова,
биология
фанлари номзоди:

— Қайнотам профессор Тешавой Пирохунов чин маънода яхши инсон эди. Ўз соҳасининг жонқуяр фидойиси, биология фанига қўшган бекиёс ҳиссаси туфайли "фосфорнинг отаси" деган номга сазовор бўлган. У киши мен ўқийдиган аграр институтда ишлардилар. Ўта қаттиққўл, жахлдор кўринганлари туфайли жуда чўчирдим, тақдирни қарангки, ўша ўзим ҳайққан домлага келин бўлдим. Уларнинг уйлари-га боргач, аслида қайнотам жудаям меҳрибон, ширинсўз одам эканликларини билдим. Уч қайнсинглим қаторида мени ҳам ўз қизларидек кўрардилар. Эсимда, фарзандим туғилганда профессор одам ўзлари қаерлардандир набиралари учун сут топиб келганлар. Диплом ишимнинг мавзунини ҳам ўзлари танилаб берганлар. Ўқушимни аспирантурада давом эттиришни ҳаёлимга ҳам келтирмаганман. Аммо бу оилага келин бўлиб тушгач, дадамнинг олдиларига ҳар кун келади дўстлари, шогирдларининг суҳбатлари қулоғимга қалиниб, илм йўлини давом эттиришга қарор қилдим. Ўз соҳам бўйича илмий иш қилишда дадам, яъни қайнотамнинг ҳиссаси катта бўлган. У киши ҳар бир чизма, жадвал, лимни кўриб чиқиб, беминнат маслаҳатларини берадилар. Тушунмаган мавзунини эримай қайтадан тушунтирардилар. Оила, рўзгор, ёш бола билан илм қилишининг ёш бўлмайди. Сиқилган, чарчаган чоғларим:

Мулоҳаза учун мавзу

"Фаридаҳон, хафа бўлмаган, меҳнатларингиз бир кун роҳатга айланади. Мен сизларга зебу зийнат, бойлик қолдирмаётман, лекин ҳаммасидан ортқ давлат — илм қолдираман", деганлар. Ҳақиқатан ҳам, бу пурмаъно иборанинг нақадар ҳақ эканлигига ҳаётимда кўп бора амин бўлаётман. Илмий ишим охирида қолганида дадам оғир бетоб бўлиб ётиб қолган эдилар, аммо ўшанда ҳам мени кўллаб-қувватлаб, ҳимояга келтирганимда оқ фотиҳа бериб, ҳаммаси яхши бўлади, қизим, дея кузатганлар. Ҳимоям аъло даражада ўтгач, қайнотамнинг олдиларига кириб: "Дада, катта раҳмат. Сизнинг дуоларингиз ва берган ёрдамларингиз туфайли ҳаммаси яхши ўтди", десам, у кишининг кўзларидан ёш оқиб кетди. Аллоҳга шукр, қайнотам ўша кунларимни кўрдилар-у, афсуски, бироз вақт ўтиб оламдан кўз юмдилар. Мана, ҳозирда у кишининг юзини ёруғ қилиш учун касбларини давом эттиряётган. Мен ўз отамдан эрта қолганман. Лекин қайнотам менга ҳақиқий ота қилиши мумкин бўлган ишни қилиб, бериши керак бўлган меҳрни бериб кетди-лар...

Асрор ҳам-ғуссага ботиб ўтираркан, Лоланинг кейинги тақдирини ўйлар эди. Ҳа, у соҳта муносабатларнинг, қолаверса, бой берилган имкониятларнинг қурбони бўлди. Энг ёмони, ёшларнинг бахтсизликка юз тутишида оталар муҳим роль ўйнашди. Қувёбола — Жамшид ҳам отасининг гапидан чиқа олмади. Охир-оқибат, Лола ўқийдиган бир йилга академик таътил олишга мажбур бўлди. Тўқилликка, фаровон ҳаётга ўрганган келин ўқишдан қолиб, боласига қараш билан бирга қайнона-қайнотанинг зулмларига ҳам чидаётганди. Аммо эрининг "Кетавер, отам бошқасига уйлантирмоқчи, ўзи сенда кўнглим йўқ эди, оталаримизнинг истаги туфайли рози бўлганман", деган сўзи Лолага оғир ботди. У ўғлини оила йўлга отланди...

Аслида, воқеа бошқача яқун топиши ҳам мумкин эди. Агар келин, қувё, қайнона ва, энг асосийси, қайноталар соғлом фикрлаб, оқилона йўл тутганлариди...

Қайнота... У ҳам қувенинг, ҳам келиннинг отаси. Унинг бир оғиз ширин сўздан, мактовидан келин еттинчи осмонда парвоз қиладди. Янги оилада уни кўллаб-қувватловчи, бошини силловчи ишончли пушти-паноҳ борлигини ҳис этади. Таъбир жоиз бўлса, қайнота (қайнона ҳам) уста борбонга ўхшайди: икки навиҳонли бир-бирига пайванд қиларкан, уларнинг ҳеч қачон ажралмасликларига замин яратадди, турмушнинг турли шамолларидан асрайди.

Демак, қайноталик ҳам ўзига хос илм, санъат экан. Уни эгаллаш учун эркакларимиз қайрат этишлари, сабот кўрса-тишлари, масъулиятни ҳис этишлари лозим. Хонадонларига ташриф буюрган келинчакнинг келинсаломига фақат сўз билан эмас, ибратли амаллари билан ҳам алик олишлари шартдир.

Шаҳноза РОФИЕВА,
"Оила ва жамият" муҳбири.

Инсонни ҳамма замонларда ҳам бир соя таъқиб этиб келган. У меҳр-оқибатни, севги-муҳаббатни, инсонни сўндрарди, бир-бирига жондай азиз ва меҳрибон бўлган жигаргўшапар, дўст-дўгонапар ўртасига қутқу-нифоқ солиб, юз кўрмас қилиб юборади. У бизни куну тун таъқиб этаверади...

Бу қандай балои кучки, биз ундан қутололмасак, химоялана олмасак? Унинг номи "учинчи одам" дир. Бу соя доимо биз билан бирга. Аммо ундан фарқли ўлароқ, «учинчи одам» деган тушунча ижобий маъно ҳам касб этади. Юртбошимиз таъкидлаганидек, одамларда ён атрофда бўлаётган барча воқеа ҳодисаларга дахлдорлик туйғусини уйғотиш, уларнинг сиёсий ва фуқаролик фаолигини, онгу тафаккури ва эртанги кунга ишончини оширишга хизмат қиладиган кишиларга нисбатан ҳам шу ибора қўлланилади. Бундай одамлар ўзгаларнинг таъшиш-ғамига шерик бўлиб, жамиятдагилар билан бир бутун организм сифатида муносабатга киришади. Улар дунёда содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларни учинчи одам сифатида кузатиб, иккинчи одамдек яқин олади ва огоҳлантиришга ҳам улғуради.

Лекин биз бугун эътиборингизни қаратишга уринаётган «учинчи одам» дан кимлардир озор чеккан, унинг қурбони бўлган. Ёшлигимизда кўплаб китоблардаги эртақ, роман, бадиий асар, шеърлар ҳамда кинофильмларда «учинчи одам» нинг номаъқул хатти-ҳаракатлари ҳақида ўқиб, кўриб келганмиз. Зеро, шоир Абдулла Орипов ёзганидек:

...Учинчи одам бу ўзи
бир хилқат,
ўшадир дунёга илк
қўйган қадам.
Икковлон ўлжани
келтирган фурсат,
ўчоққа ёт ёққан
учинчи одам...
Дарҳақиқат, ундан ўзимиз-

ни умр бўйи асрашга ҳаракат қиламиз. Энг аввало, оиламизга бу бало дахл қилмаслиги учун жон қойишамиз. Шу ўринда қизиқ ва ибратли урф-одатларимиздан бири хусусида тўхталмоқчимиз. Бугунги кунда

хил асоссиз, уйдирма ва тўхматлари билан йўлдан уришмоқда. "Ишонасизми, уларни-кига сизлардан аввал ҳам кўп совчилар келиб сўрашди, лекин яна қайтиб келишмади, ким билди, бирор касали бордир-да", "Мени айтди деманг-у, бу қиз роса йигитлар билан "юр-ган", "Ўқимишли бўлгани билан тарбияси ўзига яраша", "Отаси... бунақа, онаси... унақа", дейишдан ҳам қайтмайди. Айнан ана шундай



аксарият қудалар биринчи навбатда бўлғуси келин яшайдиган маҳаллага бориб, қўни-қўшни, яқинлари, иш-ўқиш жойи ёки дўгоналаридан у ҳақда обдон сўраб маълумот олишаётгани ҳам сир эмас (сабаби, ҳамма ҳам севишиб, бир-бирини яқиндан ўрганиб турмуш куравермайди-ку!). Бу эса қуриллажак оилани мустаҳкамлашга хизмат қиладиган оимиллардан бири десак янглишмаймиз. Шу бахонада икки томон ўртасида ўзаро ишонч ва меҳр-оқибат ришталари боғланади.

Минг афсуслик, баъзи ҳолларда совчи ва сўровчиларни биз бугун тилга олаётган «учинчи одам» лар ўзларининг турли

бадбин кимсалар қутқуси туйфайли қанчалаб ибони, ҳаёли қизларимизнинг бахти боғланмиш қолаётгани ҳам ҳақиқат.

"Учинчи одам" лар кейинги пайтда нафақат келин-куёвлар, балки ҳаммаининг ҳавасини келтириб, тинчгина яшаб юрган эр-хотинлар ўртасига ҳам гоҳ ошқора, гоҳ яширин раҳна солишяпти. Улар аламзада эркак ёки аёлни нишонга олиб, бир-бирига тинимсиз қайрайверишади. Орадаги нотинчликни кўриб, муромага келтириш учун "Эр-хотиннинг уриши — дока рўмолнинг қуриши", дейдилар. Айниқса, сиз келинжон, сал оғирроқ бўлинг", дейиш ўрнига, шу ондаёқ кўчага чиқиб ай-

Мушоҳада

юҳаннос солишади. Охир-оқибатда эса, бир оиланинг обрўсига путур етади.

Нигора Шомуродова,
Тошкент давлат иқтисодиёт университети катта ўқитувчиси:

— Психологиядаги конформизм ҳодисаси қонуниятига кўра, кўпчилик ҳам сонли инсонлар фикрини ўзгартиришга, ўз қарашларига огдиришга қодир бўлади. "Учинчи одам" да эса ҳудди ана шу қонуниятнинг тескари кучини кўриш мумкин. Уларнинг билдирган салбий ёки ижобий фикрлари бизнинг қарашларимизга кескин таъсир кўрсатади. Айниқса, Шарқ халқларида "учинчи одам" нинг муносабатига кўпроқ ишониш кучли. Биз мулоқот маданиятига эга инсонлар сифатида бундай кимсаларнинг бировлар шаънига дахлдор салбий мулоҳазаларини ўзгартиришга ҳар доим тайёр туришимиз зарур. Бу билан биз уларнинг ижобий фазилатларини шакллантиришга ҳисса қўшамиз. Жамиятда бу каби одамлар биринчи навбатда оилалардаги нисозлар, келишмовчилик ва ажримларнинг олдини олишда, биздаги яширин имкониятларни юзага чиқаришда энг таъсирчан восита сифатида хизмат қилиши мумкин.

Дарвоқе, "Учинчи одам" ким ўзи? У эзгуликка, хайрли ишларга дахлдор бўлса-ку майли, қандини урсин, лекин биз юқорида тилга олганимиз каби инсонийликка зид хатти-ҳаракатлари билан бошқаларга озор етказса-чи? Бундай пайтда унга қарши ўз вақтида, кечикмасдан чора-тадбирлар кўрмоғимиз лозимлигини ҳам унутмайлик.

Азизбек АМОНОВ,
социолог.

Солиқ фаолияти

ХУҚУҚ ВА МАНФААТ УЙҒУНЛИГИ

Президентимизнинг 2003 йил 28 июлда қабул қилинган "Ноозик-овқат истеъмол товарлари билан савдо қилишни тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарориди таъкидлаганидек, чакана савдо соҳасида юридик ва жисмоний шахслар учун тенг шарт-шароитлар яратиш, бозорларда савдо фаолиятини тартибга солиш бўйича қатор чора-тадбирлар изчил равишда амалга оширилмоқда.

Айнан ана шу қарор талабларидан келиб чиққан ҳолда туманимиз ҳудудидидаги бозорларда яқка тартибдаги тадбиркорларнинг ноозик-овқат товарларини сотиш билан боғлиқ фаолияти мунтазам назорат қилиб боришмоқда. Уларнинг назорат-касса машиналаридан фойдаланиши, харидорга чек ёзиб бериши, талонлар ва уларга тенглаштирилган бошқа чеклар бериши мажбурий эканлиги хусусида тушунтириш ишлари олиб бориляпти. Шунингдек, аммо яроқлилик муддати ўтиб кетган маҳсулотларни ёки қонун ҳужжатларида яроқлилик муддатининг қайд этилиши мажбурий бўлган, яроқлилик муддати кўрсатилмаган товарларни сотишга қабул қилиш ва сотиш, энг асосийси, тадбиркорлик билан шугулланаётган фуқароларнинг чакана савдо учун рухсат гувоҳномаларига эга бўлиши назорат қилиб боришмоқда.

Бугунги кунда ушбу қарорда кўзда тутилган мақсад ва вазифалардан аҳолининг барча қатламлари ҳам мунтазам хабардор этиляпти.

Ҳаким КАРИМОВ,
Тошкент шаҳар
Олмасор туман
ДСИ шўба бошлиғи.

ЯШАЙВЕРАР

Боқий мерос

ХАЛҚ ҚЎШИҚЛАРИ

Ўзбекистон маънавий маданияти тарихини миллий, аъёнавий қўшиқчилик санъати мисолида ўрганиш муҳимдир. Зеро, ҳар қандай маданиятни мусиқасиз, ижроликликсиз тасаввур этиб бўлмайди. Шу нуқтаи назардан ҳам ўзбек қўшиқчилик санъати тарихини ўрганиш илмий жиҳатдан долзарб масала саналади.

Марказий Осиё кишилиқ тарихи ва маданиятининг энг қадим масканларидан биридир. Бу ҳудудда кейинги йилларда олиб борилган археологик қидирув ишлари, ўтказилган тарихий тадқиқотлар, илмий изланишлар жаҳон цивилизациясида ўзига хос кадр-қимматга эга бўлган ўлкамиз нуфузини янада ошириб юборди.

Маълумки, энг қадимги даврларда яшаган турли халқлар маданияти ва санъатининг бир-биридан кескин фарқ қилувчи турлари, шакллари кўриш қийин. Чунки ибтидоий одамлар ҳаётида ҳам моддий-иқтисодий турмуш муаммолари устивор хусусиятига эга бўлиб, шаклланиб келаётган маданият ва санъат эса уларнинг меҳнат фаолияти билан бевосита боғлиқ кечган. Булар кўпроқ ҳаётдаги руҳий ҳолатлар, кечинмалар асосида пайдо бўлган. Шунинг учун ҳам турли халқларнинг мусиқа ва рақс санъати, нутқ маданияти билан боғлиқ ўзгаришларни бир-бири-

дан ажратиш қийин.

Аслини олганда, қўшиқчилик санъати, унинг пайдо бўлиши, шаклланиши, ривожланиши ҳам ана шундай силсилалар жараёнида кечган. Бошқа халқларда бўлгани каби ўзбек мусиқа маданияти ҳам миллий оҳанглар нота ёзуви ёки бошқа шунга ўхшаш мусиқий белги билан ифодалана бошлаганига қадар катта тарихий йўлни босиб ўтди. Биламизки, қўшиқчилик санъати узоқ тарихий даврлар давомида шаклланган ижтимоий фикр, ғоялар ва дунёқарашлар маҳсулидир. Ёзма манбалар, айниқса, нота ёзуви кашф этилмаган даврлардаги қўшиқчилик тарихи асосан археолог манбалар асосида ўрганилиши мумкин.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, қадим ўрта Осиё халқлари қўшиқчилик санъатининг ўзига хослиги, яъни фарқланувчи жиҳати, шеърят ва рақс билан чамбарчас боғлиқлигидир. Хулоса шуки, мусиқа, қўшиқчилик санъати мустақил равишда алоҳида тарзда пайдо бўлмасдан, балки маданият ва санъатнинг бошқа турлари билан узвий равишда ривожланган, кадр топган.

Ҳамид РЎЗИБОВЕ,
Абдулла Қодирий
номидаги Тошкент давлат
маданият институти магистранти.

РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА

«ЎКТАМХОН-НУР» ўқув маркази

қўндалаги ўқув курсларига тақлиф этади:

Тикувчилик — 3 ой, бошловчилар — 6 ой.

Тўй ва оқшом либослари — 1-2 ой.

Аёллар костюм-шими,

плаш-пальто — 1-2 ой.

Ҳамшира — 6 ой. 4 ойи ўқиш,

2 ойи амалиёт.

Ҳамшира (тезкор) — 3-4 ой (амалиёт билан).

Тиббий массаж — 2 ой. Нўқтали — 1 ой.

Торт ва пишириқлар — 2 ой.

Пишириқлар олий курси — 1 ой.

Уйғур, Европа таом ва салатлари — 1 ой.

Аёллар сартарошлиғи — 3 ой.

Тўй ва оқшом турмаклири ва макияж — 1 ой.

Бухгалтерия ҳисоби — 3 ой.

Элита парда ва чойшаблар тикиш — 1 ой, Элита

парда ва чойшаблар тикиш олий курси — 1 ой.

Сартарошлик — 2-3 ой (ўғил болалар учун).

Каштачилик — 3 ой (машинада вишивка).

Тўқувчилик — 2-3 ой.

Инглиз тили — 3 ой.

Рус тили — 3 ой.

Бисер, яъни мунчоқ тикиш — 2 ой.

Сунний гул ясаш — 1-2 ой.

Компьютер сабоқлари — 2 ой.

Интернет — 1 ой.

Барчаси амалиёт билан

Ётоқхона мавжуд.

Ўқишни тугатганларга ДИПЛОМ берилади.

МАНЗИЛ: Юнусобод тумани 3-мавзе 1-уй 31-хона.

МЎЛЖАЛ: Юнусобод доҳон бозори орқасида.

Тел: (8 371) 221-17-95, 221-77-72, 225-97-93 (18⁰⁰ дан 22⁰⁰ гача).

ФИЛИАЛ МАНЗИЛИ: Ҳамза тумани Фарғона йўли кўчаси 4-уй 40-хона. МЎЛЖАЛ: Қўйлик кийим бозори рўпарасида.

ТЕЛ: (8371) 295-97-82, +99897 785-90-30 (кундузи)

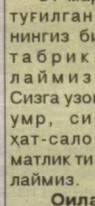
**Ҳурматли
онажонимиз
Рўзиба ая!**



омон бўлинг.

**Фарзандларингиз
номидан Зилола**

**Ҳурматли
Умр МИРЗАЕВ!**



**Оила-аъзоларингиз
номидан қўзингиз
Шаҳноза**

**Оиламиз қувончи
Зиёда!**



Оила аъзоларингиз

Одатда, оила мустаҳкамлиги ҳақида гап кетганда, бу кўпроқ аёлга боғлиқ, дея унинг зиммасидаги вазифаларни санай кетамиз. Тўғри, хотин-қизлар ораста, саришта, зеҳнли, элли бўлса, ўз оиласининг чироғига айланади. Бунинг акси бўлса-чи?

Фикримишни тушунгандирсиз, азиз мухлис. Бугун эркаклар кўнглига қўлоқ солмоқчи лозим топдик. Маълум бир ҳолосга келиш учун ўнлаб оила бошиқлар билан суҳбатлашдик. Уларга «Аёлингиздан ва ҳаётингиздан кўнглингиз тўладими?» деган саволни бердик. Жавоблар билан танишинг-чи:

Жаҳонгир, 34 ёш, тадбиркор:

— Менинг аёлим битта рўзгор учун нима қилиши керак бўлса, ҳаммасининг уйдасидан чиқади. Болаларимизни оқ юзиб, оқ тарайди, ўқишини назорат қилади, яхши тарбия беришга интилади. Аммо...

Уйимда ҳамма нарсам етарли бўлса ҳам, ҳаётимнинг бир чети бўм-бўшдай. Ахир, одам бу дунёга фақат еб-ичиш, яхши кийимлар кийиш учун келмайдикун! Гапнинг индаллосини айтмайми сизга, у ўзининг кундалик таъшиш-ўйлари, мен ўзимнинг ишларим билан овора-ман. Эр-хотин бирор марта очилиб, чин кўнгилдан дардлашганимизни ҳеч эслолмайман. Кейинги пайтларда анча асабий бўлиб қолганман, бўлар-бўлмасга ҳаҳлим чиқиб кетади, у эса бепарво.

Муҳаммадjon, 29 ёш, шофёр:

— Менимча, бунақа саволга «ҳа» деб жавоб берадиган одам кам бўлса керак. Ҳамма ҳам бир армон билан яшайди, ҳаммага ҳам нимадир етишмайди доим. Ўзимга келсак, оддий оиланинг боласи эдим. Кўнгил кургур бой одамнинг қизига тушди. Ўша пайтда кўзимга ҳеч нима кўринмасди. Фақат севганимга уйлансам бўлди дердим. Ота-онам, акаларимнинг «тенг-тенги билан» деган гапларига ҳам парво қилмадим. Шу қизга уйландим. Буни қарангки, келин бир кун ҳам ота-онамининг хизматини қилмади. Бизнинг торгина, ўн икки жон тикилишиб яшайдиган, эски, лекин файзли, мен учун қадри ҳовлига бир марта ҳам қадам босмади...

Тўй ресторанда бўлди, тўйдан кейинқ алоҳида квартирага ўтдик. Уч-тўрт йил яхши яшадик. Кейин... аста-секин мен ўз уйимда бегонага айлана бошла-

дим. Овозимни бироз кўтарсам, мени камбағалдан олиб, камбағалга соларди. Ота-онамининг олдига бош эгиб боришга эса келиноийларимдан уялиб, гурурим йўл қўймади...

Хотиним... чиройли, элли, саришта, чевар. Бироқ эрни иззат қилишни билмайди. Унга мол-давлат, пул бўлса бўлгани. Билмадим, қачонгача шундай яшаймиз. Агар ўртада ўғилчам бўлмаганида...

Валижон, 23 ёш:

— Илтимос, исми-шарифимни тўлиқ ёзмам. Уйдагилар кўриб-билиб танлаган қизга эмас, ўзим яхши кўрган қизга уйландим. Бир куни тўйдан олдин онам кутилмаганда «Болам, келин бўлмиш-

ди. У энди бундай гуноҳ ишга қўл урмаслигини айтиб, қасам ичди. Барибир ишончим йўқолди. Барибир уч қизимни ўйлайман. «Бунинг онаси ўғри» деган тамга пешоналарига ёпишиб қолгандай гўё...

Зиёдулла, 44 ёш:

— Аёлимдан ва ҳаётимдан кўнглим тўлади, аммо буни кеч билдим. Хотиним тилло. Афсуски, бу ҳақиқатни ҳам кеч тушуниб етдим.

Бир бошдан айта қолай: онам жалдор, қаттиққўл аёл эди. Лекин хотиним ширин сўзи, сабри билан енгарди. Биринчи боламиз ҳали туғилмасиданоқ етти ойлигида нобуд бўлди. Ўша куни аёлим онам уйда бўлмагани учун улар-



нинг онаси қўли қинғирлиги билан эл-юртда гап-сўз бўлган», деб қолди. Ишонмадим. Беш-олти йил хотиним яхши юрди. Онамининг ҳам кўнгли тўк эди. Кейин бирдан ҳунари чикди. Аввал менинг чўнтақларимдан, кейин эса ён ҳовлида яшайдиган янгамнинг сандиқларидан пул ва матолар йўқола бошлади. Энг даҳшатлиси, у кўшнимизникидан пул ўғирлаб, қўлга тушганида нақ қиёмат бўлди. Малоуматга чидалмай, охири урдим, шу куни отасиникига кетди. Лекин акалари, маҳалла катталари ўртага тушиб, бизни яраштириб қўйиш-

нинг рухсатисиз, қўшнлар кўмаги билан касалхонага борибди. У икки дунё орасида ҳаёт билан олишиб, зўрға омон қолган бўлса ҳам, онам кечирмади. Ҳатто бегуноҳ набирасини ҳам уйимиздан чиқарилишини истамади...

Хотиним энди бошқа фарзанд кўролмасди. У ажрашишга рози эканини айтди. Аммо бундай қилолмасдим. Ахир у мени деб шу ахволга тушди. Онам аямасдан оғир ишлар қилишга мажбурлагани учун боласидан айрилган эди. Уни ташлаб кетолмасдим. Бу қароримни эшитган ойим мени ҳам уйдан ҳай-

даб юборди.

Хотиним билан ижарада яшаб юрдик. Кейин алоҳида ер олиб, уй қурдик. Аввалига бир ўғил, кейинроқ қиз асраб олдик. Ҳозир кўнгли ярим хотиним уларни ўз фарзандидай катта қилаяпти.

Бу орада менинг ишларим юришиб кетди. Уй-жойимни яхшиладим, машина олдим. Энди бировларнинг бизга хаваси кела бошлади. Топиш-тўтишим тузук бўлгач, онам мени ҳузурига чорлади. Узатиладиган сингилларим учун акалик вазифамни бажаришимни талаб қилди. Ҳаммасини айтганларидай уддаладим. Хотиним ҳам ҳеч нарсани аямади.

Лекин онамининг олдида келдим дегунча, мени бўш-баёвликда айблай бошлади. «Хотининг-ни гапига кириб, бировларнинг ташландиқ боласини боқиб юрибсан. Нима, ўзинг-ни болаларинг бўлишини истамайсанми», дея қалбим яраларини бир-бир тирнарди...

Бир куни шундай гаплардан сўнг тўйгунча ичдим ва уйга бориб хотинимга ичимдаги ҳамма гапларни айтдим. Айтиш керак бўлмаганларини ҳам. Болаларимни ҳам ҳақоратладим. Кейин ухлаб қолибман. Бир пайт кимнинг-дир туртишидан уйғондим. Уйимизда одамлар тўпланган эди. Кейин билсам, хотиним жонига қасд қилибди...

Яхшиям, ўғлим кўриб қолибди. Докторлар унинг ҳаётини сақлаб қолишди. Аммо унинг кўзларига чўккан дард минг йилда ҳам кетмас керак. Шундай номард инсонман. Мени элда оилали, обрўли бўлиб юришимга сабабчи аёлимга нисбатан кўрнамалик қилдим. Билмадим, у мени кечирармикан?...

Албатта, бу дунёда хато қилмаган, ҳаёт йўлини топишда адашмаган инсонни учратиш қийин. Дарвоқе, энг ёмони, ана шу хатти-ҳаракатнинг нотўғри эканини англамай ўтиш эмасми? Назари-мизда, ҳар бир одам йўл қўйган хатоларини тўғри тушуниб, таҳлил қилиб, имкони борица тезроқ тузатишга уриши — Бахт манзили сари бошлайдиган йўллардан бирidir.

Муслима БЕГИМ

Қайнона-қайноталарни ота-онадек ҳурматлаш, хизматларини қилиш, бамаслаҳат иш тутиш, қариганларида кўнгилларини кўтариб, суякчи бўлиш ҳам қарз, ҳам фарзидир.

Ёшлар кексаларнинг белидан қувват, кўзидан нур кетиб, кўнгиллари нозиклашиб қолганини тушунишлари, иложи борица дилларини хушнуд қилиб, хизматларида бўлишлари зарур. Бу хизматлари бир кун ўзларига қайтишини унутмасликларини лозим.

Оилавий муносабатлар тизимида келин-қайнона муносабати алоҳида ўрин тутди. Бунинг, табиийки, миллий-аъёнавий асослари бор. Хусусан ўзбек хонадонларида оталарга муносиб иззат-икром кўрсатилиши билан бирга ОНАнинг ҳам ўрни, таъсири ўзгачадир. Чунки оиланинг ички юмушлари кўпроқ аёллар зиммасида бўлиб, келиннинг уй-рўзгор тутиши, кийиниши, ахлоқ-одобдиги ижобий хислатлари, қолаверса, салбий жиҳатларини ҳам қайнона баҳолайди, унга йўл-йўрик кўрсатади, кўмаклаша-

ди, танбеҳ беради. Янги оилага тушган келин ўзига бўлаётган муносабатларга ҳар доим ҳам адолатли бўлавермайди. Бу мураккаблик келиндан зукколик, босиқ-

ҚАРС БИР ҚЎЛДАН ЧИҚМАЙДИ

лик, лозим бўлган тақдирда одоб юзасидан ён беришни ҳам тақозо этади.

Қайнонада гап кўп дейишади. Зеро, у келинга меҳрибон, инсофли бўлса, яхшилигини гапириб, камчилигини ётиги билан тушунтирса, ҳар икки томонга фойдали. Келин ҳам уйга меҳр қўяди. Қайнонанинг ҳам айтгани айтган, дегани деган бўлади.

Она-болодек яшаётган қайнона-келинларни кўриб беихтиёр меҳринг товланади, ҳавас қиласан. Келинга ўз туққан фарзандидек қараб, меҳригиёсини улашаётган қайноналар қанчадан-қанча. Улар келиндан иззат-ҳурмат кўриб, умрининг ҳар дами хуш ўтади.

...Она ўғли айтган қизини

кўриб келди-ю, яхши орзу-уйлар фикрини чулғаб олди: «Қаранг-а, йиллар ўтиб, ўғилгинам ҳам катта йигит бўлибди. Уйимизга энди келин келади.

Қайнона ҳам — она! Келин кўрганда бир болам икки бўлди, деб қувонади, ўғли билан қўша қариб ували-жували бўлишларини истади. Шундай экан, қайнонанинг кўнглини топишга интилган яхши. Оилада баъзан қайнона-келин ўртасида яхши-ёмон гаплар ҳам бўлиб туради. Қайнона болам деб ҳаётнинг аччиқ-чучугини тортган одам сифатида уй-рўзгор тутиш, муомала-муносабат, одамгарчилик, умуман, ёш келинга аёлларга кўрк бўладиган фазилатлар ҳақида ётиги билан гапирса, келин қошини чимирмай, тумшаймасдан, тилга эрк бермай тўғри қарор қабул қилиши одобдан. Қайнонани дўст деб билган, тушунган келин суюкли келин бўлади. Бир муҳаббатига икки муҳаббат қўшилади.

Қизларжон, келинлик ҳам умрининг энг лаззатбахш, бетакдор дари эканини унутманг!

Ойша ТҶАЕВА,
профессор.

Турмуш сабоқлари

қилсанг, ҳурмат кўрасан, деганлари шу-да!..

Қайнона ҳам — она! Келин кўрганда бир болам икки бўлди, деб қувонади, ўғли билан қўша қариб ували-жували бўлишларини истади. Шундай экан, қайнонанинг кўнглини топишга интилган яхши. Оилада баъзан қайнона-келин ўртасида яхши-ёмон гаплар ҳам бўлиб туради. Қайнона болам деб ҳаётнинг аччиқ-чучугини тортган одам сифатида уй-рўзгор тутиш, муомала-муносабат, одамгарчилик, умуман, ёш келинга аёлларга кўрк бўладиган фазилатлар ҳақида ётиги билан гапирса, келин қошини чимирмай, тумшаймасдан, тилга эрк бермай тўғри қарор қабул қилиши одобдан. Қайнонани дўст деб билган, тушунган келин суюкли келин бўлади. Бир муҳаббатига икки муҳаббат қўшилади.

Қизларжон, келинлик ҳам умрининг энг лаззатбахш, бетакдор дари эканини унутманг!

Қатрлар

ЁНИНГДАГИ ОДАМ

Уни кўтармоқчи бўлишганди, ундан аввал ёнидаги бош кўтарди: кўтарилишга нолойик деб у ёққа, шу ишига ҳам номуносиб деб бу ёққа, фаолиятини ўрганиб кўриш керак деб яна бир ёққа ёзди.

У эса ҳайрон: ён-атрофига назар ташлайди-ю, қайси бирининг ичини кўрт босганини билмайди...

АЖАБО

Улар бир дастурхон атрофида ўтиришади, бир-бирларига мулозамат қилишиб, макташиб қувонса, шодлангандай бўлишадиган ўзларини меҳрибон кўрсатиб. Уларни чироқ билан пиликка қиёслашди бирга ўтирганларини кўриб.

Аммо... Бирови сал бурилиши билан иккинчиси ортидан тош отишни бошлади.

Ажабо! Бу қандоқ дастурхон бўлди...

БАЪЗАН...

Пул ўлсин!

Баъзан... туппа тузук одамни издан чиқаради.

Баъзан... ота билан боланинг муносабатини бузади.

Баъзан... ҳамма нарсани ўзига олиб бориб такайди.

Баъзан... кўнгли ҳақида соатлаб ваъз айтган воиз ҳам кўнглини пул билан синдиради.

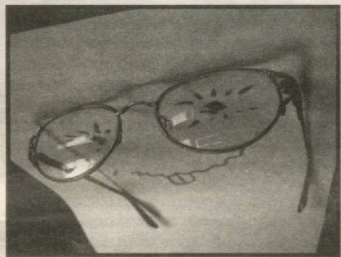
Лола ҲОҚОВА



МУЗЛАГАН КЎЗЛАР

Арасту доимо муҳим музокаралардан олдин қора кўзойнак тақийшни одат қилган экан. Ундан одамлар: "Нима учун бундай қиласиз?" деб сўрашганда: "Сухбатдошим менинг фикрларимдан хабардор бўлмаслиги учун", деб жавоб берар экан.

Кўзойнакларнинг пайдо бўлиш тарихи аниқ эмас. Тарихий маълумотларда эрамыздан аввалги тўрт мингинчи йиллардан олдин ҳам нарсаларни катта қилиб кўрсатувчи ойна — шишалар бўлгани ҳақида келтирилади. Рим императори Нерон бу борада қимматбаҳо тошлардан фойдалангани тўғрисида ёзма далиллар бор. Аммо кўзойнак расмий равишда фақат ўрта асрларда пайдо бўлганига шубҳа йўқ. Машхур саёҳатчи Марко Поло XIII аср охирида Хитойда кўзойнакларни кўргани



ҳақида ёзади. Шу билан бирга, Бекон Рим папаси Климент IV га яхши ўқиши учун линзалар ҳаёда қилгани тўғрисида маълумотлар келтирилган. Аммо кўзойнакларнинг пайдо бўлгани ҳақидаги биринчи расмий маълумот италиялик Сильвано Дэ-Армато номи билан боғлиқдир. Унинг қабри устига шундай сўзлар ёзилган: "Бу ерга Флорент Арматиде келган ва кўзойнак ихтиро қилган Сильвано Дэ-Армато дафн қилинган. Парвардигорнинг ўзи унинг гуноҳларини кечирсин. 1317 йил".



Шундай қилиб, биринчи кўзойнаклар шиша ишлаб чиқариш яхши ривожланган давлат — Венецияда пайдо бўлган, кейинчалик Олмония ва шу орқали бутун дунёга тарқалган.

Чукоткада "тин-ля-лят" деган сўз бор — "музлаган кўзлар" мазмунини ифодалайди. Улар кўзойнакни шундай аташади.

Яхшироқ кўриш, кўзни муолажа қилиш, ортиқча нурлардан ҳимоя этиш каби бир қатор хусусиятларга эга кўзойнаклар тарихидан ҳозирча ана шу маълумотлар. Улар билан боғлиқ янада қизиқарли далилларни газетамизнинг келгуси сониде ўқийсиз.

Наргиза СИДДИКОВА
тайёрлади.

КЎЗИМНИНГ ОҚУ ҚОРАСИ...

Ўғлим Файзуллани яқин ўртоғимнинг қизига уйлантиргандик. Келинимиз сил касалига чалиниб қолган экан. Тиббий кўриқдан номигагина ўтишган. Ўртоғим "Қизимнинг даволаниши учун бир сўмингни сарфламайсан, хотиржам бўл. Етса пулим, етмаса жоним", деди. Дўхтирлар "Келинингиз силнинг оғир турига чалинибди, энди ўғлингиз, оилангиздагилар ҳам ҳар олти ойда тиббий кўриқдан ўтиб туриши зарур", дейишди. Ҳомиладорлик даври оғир кечди, неварам дунёга келиб, олти ой ҳам яшамади. Бу ҳол хотинига кўнгли илимаётган Файзулла учун қонуний ажралишга сабаб бўлди. Ўртоғим бечора ялинишга ўтди. Қизи уйига қайтиб борса, хотинининг қон босими ошиб кетармиш. Бошим қотиб қолди. Хотини, "Ўртоғингизни деб ўғлимизнинг ўзи ҳам юқтириб олиб, азоб чекишини истайсизми? Агар шундай қарорга келсангиз, ўғлим билан бош олиб чиқиб кетамиз", дея кесиб гапирди. Улар қонуний ажралишди. Ўғлимни айблаб гап-сўз қилишди.

Яқинда бир қизни унаштирмоқчи эдик. Ўртоғимнинг хотини уларга "Бетайиндан қизимизни ажратиб олганимизга шукр", дебди. Эл оғзига элак тутиб бўлмас экан-да. Умидимиз сизлардан. Файзулланинг ёши 28да. Маълумоти олий. Фарзанди йўқ. 25 ёшгача бўлган тошкентлик, оқила, ораста, соғлом қиз овоз берса, келин қилмоқчимиз.

ХУСНИДДИН ОТА,
Тошкент вилояти.

УМИД СЎНМАСИН

Қизим Марҳабо бир дунё орзу-хаваслар билан Шухратга турмушга чиққанди. Унинг ота-онаси зиёли, бамаъни инсонлар эди. Ҳар гал қизимни кўргани борганимда кўнглим хотиржам тортиб, хурсанд бўлиб қайтардим. Бекаму кўст, рўзғори обод, эл ҳавас қиладиган оила эди-да. Лекин келин-куёв уч йилда ҳам фарзандли бўлавермишди. Аёл қудамга оғиз жуфтлаб гап бошлагудай бўлсам, "Вой, хавотирга тушманг, қалин қариндошим тўққиз йил деганда фарзандли бўлди-я", деганча кўйимни пуч ёнгоққа тўлдириб ташларди.

МОМОҚАЙМОҚ

Халқ табобатида момоқаймоқ илдизи ва баргидан тайёрланган дамлама диатез, артрит, қабзият, толиқиш, сўғал, буйрак касаллиги, қонни тозаловчи, иштаха очувчи ҳамда сурги дори сифатида ишлатилади.

Диатезда: 1 чой қошиқ майдаланган момоқаймоқ илдизи устига 1 стакан қайноқ сув қуйилади. 1-2 соат дамлаб қўйилади. Сўнг сўзгичдан ўтказилиб, қунига 50 граммдан 3-4 маҳал овқатдан ярим соат олдин ичилади. Бу дамлама болаларда модда алмашинуви яхшилайди.

Артритда: 6 г майдаланган момоқаймоқ илдизи устига 1 стакан сув қуйиб, 10 дақиқа қайнатиб, ярим соат дамланади. Тайёр бўлганини қунига 1 ош қошиқдан 3 маҳал овқатдан олдин ичилса, фойда беради.

Қабзиятда: 2 чой қошиқ майдаланган момоқаймоқ илдизи устига 1 стакан қайноқ сув қуйиб, 8 соат дамлаб, қунига 50 граммдан 4 маҳал истеъмол қилиш мумкин.

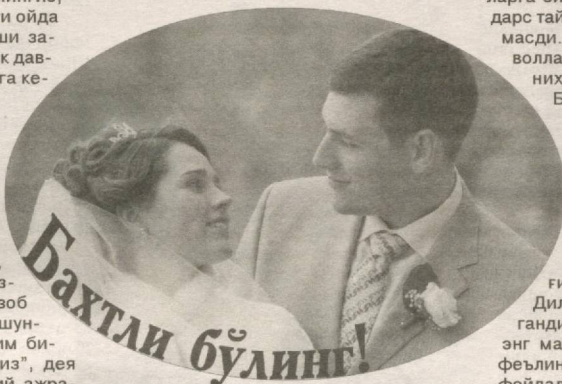
Толиқишда: 1 ой қошиқ момоқаймоқ илдизи устига 1 стакан ароқ ёки спирт қуйиб, икки ҳафта давомида тиндириб қўйилади. Ҳафта давомида 30 томчидан 3 маҳал овқатдан олдин ичилади.

Илдизининг сут шираси сўғални кетказди.

Момоқаймоқ мураббоси ҳам саломатлик учун ниҳоятда фойдалидир. Бунинг учун 400 дона сариқ момоқаймоқ гули бошчаси териб олинади. Яхшилаб ювиб, устига 2 стакан совуқ сув қуйиб, 2 дақиқа қайнатилади. Човли устига доқа ташлаб, сўнг қайнаган момоқаймоқни қуйиб, суви яхшилаб сирқилади. Ҳосил бўлган тиниқ суви устига 7 стакан шакар солиб, қайнаб чиққандан кейин 7 дақиқа қайнатилади. Бу мураббо ўзига хос ҳиди, мазаси, энг асосийси, ниҳоятда шифобахшлиги билан ажралиб туради. Гепатит, холецистит, қовқуде тош бўлганда, бундан ташқари жигар, ўт қопининг зарарланган ҳужайраларини тиклашда, астма ва бронхитда ҳам фойдалидир.

Мухайё АБДУЖАББОРОВА,
доришунос.

Ўзим акушер-гинекологман. Охири оёқ тираб олдим. Шухрат ҳам дўхтир текширувидан ўтди. Ташхис натижаларига кўра, у бепушт экан. Алам қилган жойи — бунга ота-онаси билар экан. Марҳабонинг кўнглига қараб, айтганини айтгандай бажариб, ўзларига ипсиз боғлаб ташлаган экан. Қизимни ажратиб олиш осон кечмади. Ёлғиз қизим зурриёдсиз ўтишини истамадим. Қонуний ажрашса ҳам,



қайнотаси ўзи совға қилган машинанинг қизимда қолишини хоҳлади. Лекин биз рози бўлмай, қайтариб бердик. Чунки қизимнинг шу оиладан умиди узилсин, дедик-да. Шухрат икита фарзандли аёлга уйланди. Марҳабонинг кейинги турмуши ҳам ўхшамади. Куёвимиз автоҳалокатга учраб, қазо қилди. Ўша куни ҳушидан кетган қизимни "Тез ёрдам" машинасида касалхонага олиб бордик. У ҳомилисидан ҳам айрилиб қолди. Оғир кунларни бошимиздан кечирдик. Гоҳида Шухратдан ажратиб олганимга, бола асраб олайлик деганда қайтариб ташлаганимга пушаймон бўламан. Умидли дунё-ку, қизимнинг бахтли бўлганини кўрсам дейман. Унинг ёши 42 да. Маълумоти олий. Фарзанди йўқ. Уй-жойи бор, ёшга мос, зиёли, зарарли одатлардан холи, диёнатли ин-

сон учраса, узатмоқчимиз.

МАСТУРА хола,
Тошкент шахри.

УЗОҒИДАН СҮЮНТИРСИН

Дилором билан кўрсдош эдик. У оилада ёлғиз қиз бўлиб, бешта акаси бор эди. Иккимизнинг ҳам фамилиямиз "Б" ҳарфидан бошлангани учун имтиҳонларга бирга кириб чиқардик. Дилором дарс тайёрлашга унчалик ҳафсала қилмасди. Уни ҳаммаша қўллаб, билет саволларини ечиб берардим. Лекин у ниҳоятда ҳушмуомала қиз эди.

Балки шу хислати мени асир қилгандир. Ҳарқалай, ўша пайтлари устиз дунё кўзимга қоронғу эди. Ота-онам қазо қилиб кетгани учун олам, акам менга қишлоғимиз қизларидан келин топишга ҳаракат қилишарди. "Шаҳар кўрган қиздан кўрк", деб қулоғимга қуйишарди. Лекин мен Дилоромга ипсиз боғланиб қолгандим. Унинг ота-онаси учун ҳам энг маъқул номзод эдим. Қизининг феълини билиб, ғирт етимлигимдан фойдаланмоқчи бўлишган. Тўйимизни ҳам унинг отаси оғизга тушадиган даражада ўтказди. Никоҳ куни машина ва уйнинг қалитини қўлимга тутқазишди. Дастлабки кунларда яхши яшадик. Дилором қўлини совуқ сувга урмасди, буйруқ беришни хуш кўрарди. Айниқса, ҳомиладор бўлгач, бу ҳунари ошиб тушди. Ўта инжиқ бўлиб қолди. Ишдан уйга келишга юрагим безиллаб қолди. Унинг миннатларидан охири пичоқ суякка етди. Қонуний ажрашдим. Яқин ўртоғимнинг маслаҳати билан "Оила ва жамият" газетаси тахририятига мурожаат қилгандим. Менга наманганлик, эри қазо қилган, битта қизчали Хурриятнинг телефон рақамини беришди. Танишдик. Оила қурдик. Ҳозир жуда бахтлимиз. Сизларга ташаккур.

НОДИР,
Наманган вилояти.

ТАХРИРИЯТДАН:

«Бахтли бўлинг» руқнига хат йўллаётган ёки бевосита мурожаат қилаётган фуқаролар паспорт нусхаси ва яшаш жойидан (маҳалла кўмитасидан) маълумотнома тақдим этишлари шарт. Шунингдек, ажрашганлар бўлса, суд қарорининг нусхасини топширишлари талаб этилади.

МУРОЖААТ УЧУН ТЕЛЕФОН: 234-25-46

ҲОЙДАЛИ МАСЛАҲАТЛАР

Супурги узоқ вақт хизмат қилишини истасангиз, ишла-тишдан олдин тузли сувга беш дақиқа ивитиб қўйинг.

Кийимдаги шоколад ва какао доғини кетказиш учун идиш ювиш воситасидан суртиб ишқаланг, кейин иссиқ сувда чайиб ташланг.



Тилла буюмларни артиб, тозалаш учун хом тухум оқи ҳам аjoyиб восита ҳисобланади.

Ўтмаслашиб қолган қайчи билан кумқоғозни қирқсангиз, яна ўткирлашади.

Ишлатилмаётган термос ичи хидилни қолмаслиги учун бир бўлак канд солиб қўйинг.



Гулноза
БОБОЕВА
тайёрлади.

Оққан дарё оқаверади. Азапдан зукко, зеҳни халқ эканимиз, айниқса, замонавий техникага муносабатимизда яққол намоён бўлмоқда. Дeyлпк, интернет тармоғига...

ТАНГАНИНГ ИККИ ТОМОНИ

“ЗАМОНАГА ХОС ТАРБИЯ”, 9-СОН

Ёшларимиз интернет билан ишлашга шу қадар тез ўргандики, тўё минг йиллардан буён фойдаланиб келаётгандек. Интернет орқали дунё кутубоналарига қирямиз. Фақат хориж тарихи, бугуни, адабиёт ва санъати ҳақидаги маълумотларгагина эга бўлиб қолмай, аллома бобокалонларимизнинг дунё кутубоналаридаги асарлари ҳақида ҳам билиб оламиз.

Интернет ҳам маблаг, ҳам вақтни талаблайди, узоқ масофаларни яқинлаштиради. Танганинг икки томони бўлганидек, бу матоҳнинг чексиз имкониятлари баробарида, агар онгли равишда фойдаланилмаса, зарарли жиҳатлари ҳам йўқ эмас. Олайлик, ғайринисоний мақсадларни қаратилган ҳар хил сайтлар ёшларимиз маънавиятини лойқалантиришга, ахлоқини издан чиқаришга сабаб бўлаётгани ҳам бор гап.

Айниқса, болалар тобора ичига кириб кетаётган жангари ўйинлар тўғри йўлдан адаштиради, деб ҳеч ким кафолат беролмайди. Ўйин давомида «полициячи» ролга кириб, тўғри келган одамни «кириб» кетаётган ёки «бойвачча» қиёфасида рестоанларга «ташриф» буюриб, кўнгилга келган бемаънигарчиликларни орзу қилаётганлар йўқ деб ўйлашсизми? Интернетдаги айрим ўйинларнинг мазмун-моҳияти ҳам шундай-ку, аслида! Ҳатто «вампири»га айланиб, қон симиришгача бор-а?!

Баъзи ота-оналар кун бўйи ўз таълими билан банд бўлиб, фарзандларининг қўлига пул беради: «Бор, ўйин ўйна кела қол», дейишади. Болаларини керакли «иш» билан банд қилиб қўйгандек бемалол юришади. Ҳатто

мақтанишдан ҳам уялишмайди: «Ҳой, менинг ҳеч балога ақлим етмайди. Битта тугмасини бошишди ўргана олмайман. Бу бола мушдай бўлиб, қўлида «сичконча» ўйнайди. Дастурдан дастурга шувиллаб кириб кетади...». Аммо ўша



ўйинларнинг аксарияти «Пулдор бўлсанг, зўр бўлсанг, зўравонлик қилсанг, дунё оёғинг остида» деган ақида-ни сингдиришга уринади. Баъзи ўсмирлар уларга шу қадар боғланиб қолганки, мактабдан келиб қанчалик интернет-кафега чопишади. Онаси берган пул етмаса, ўртоғидан қарз олишади.

Танлаган касбим бевосита ахборот технологиялари билан боғлиқ бўлгани учун баъзан турли ёшдаги болаларнинг кўпроқ қандай сайтларга қираётгани билан қизиқаман. Парнографик сайтларга қизиқиш катталигини кўриб, ранжийман. Албатта, техника билан интел-



Акс садо

лектуал салоҳиятини ошираётган, билимларини мукамаллаштираётган, узоқ-яқиндаги тенгдошлари билан дўстлашаётган ўғил-қизлар ҳам кўп. Лекин интернетдаги рекламаларга, «танишув»да танишган «дўст»лари билан учрашиб, қуйиб қолаётган, алданиш аламини тортаётган ёшлар ҳам йўқ эмас.

Тўғри, биз ёшларнинг интернетдан фойдаланишини таққийлаб олмаймиз. Президентимиз таъбири билан айтганда, «Жаҳон ахборот майдони кенгайиб бораётган шундай бир шароитда болаларимизнинг онгини фақат ўраб чирмаб, уни ўқима, бунга кўрма, деб бир томонлама тарбия бериш, уларнинг атрофини темир девор билан ўраб олиш ҳеч шубҳасиз замоннинг талаби ҳам, бизнинг эзгу мақсад-муд-даоларимизга ҳам тўғри келмайди».

Интернетдан тўғри фойдаланишни ўрганиш вақти келди. Киши дўконга киришдан олдин нима харид қилишини билади, интернетдан фойдаланувчилар ҳам қандай ахборот олишини қайси сайтларда ишлашни олдиндан билиши керак. Таълим муассасаларида бу каби долзарб мавзулар ҳақида ёшларимизга маълумот бериб борилса, фойдадан холи бўлмасди. Шундагина қўзланган мақсадга эришишимиз, ёшларимизни маънавий хуружлардан асрашимиз мумкин.

Барибир энг катта масъулият кўпроқ катталар зиммасига тушади. Фарзандининг маънавиятини ўйлаган ота-она ҳар куни кечкурун сериал кўришга ажратган вақтининг маълум қисмини фарзандига бағишлаб: «Қани, бугун интернетдан нима ўргандинг?» деган мавзуда суҳбат ўтказса, эртага афсус чекмайди. Барчамиз ноқобил фарзандлардан, ахлоқий бузилишлардан нолиймиз. Лекин оила, ҳақиқат соғлом бўлиши учун чин дилдан изланишимиз зарурлигини кўпинча унутамиз. Тарбия эса узлуксиз жараёндир.

Файёзбек РУСТАМОВ,
Тошкент ахборот технологияла-
ри университети талабаси.



Савол-жавоб

ҲАР БИРИ УЧУН АЛОҲИДА ЙИГИМ

Соғлиғим ёмонлашгани туфайли машинани ҳайдолмайдиган бўлиб қолдим. Шу боис «Нексия»ни бошқариш учун ўғлимга ишончнома бермоқчи эдим. Баъзи тушунмовчиликлар туғилди. Айтинг-чи, неча ёшдан кейин автомобилотранспорт воситаларини бошқаришга ишончнома расмийлаштирилади? Бирварақайига бир неча шахсга ишончнома берилса, ҳар бир гербли махсус бланка учун алоҳида йиғим ундириладими?

Ҳ. Носиркулов,
Ургут тумани.

— Республикамиз қонунчилигига кўра, 18 ёшга тўлмаган шахсларга автомобилотранспорт воситалари, 16 ёшга тўлмаган шахсларга автомобилотранспорт воситалари билан боғлиқ ишончномаларни расмийлаштиришга йўл қўйилмайди. Нотариус томонидан автомобилотранспорт воситаларини тасарруф этиш ҳуқуқи берилган ишончномаларни тасдиқлаш автомобилотранспорт воситаларини бошқа шахсга ўтказиш тасдиқланмагани ва хатланмагани текширилгандан кейингина амалга оширилади. Таққий ва хатловнинг йўқлиги ҳақидаги маълумот 5 кун муддатда амал қилади. Ишончнома биттадан ортиқ фуқарога берилган тақдирда ҳар бир фуқаро сони бўйича гербли махсус бланкага расмийлаштирилади ва ҳар бир гербли махсус бланка учун қонун ҳужжатларида белгиланган миқдорда герб йиғими ундирилади.

Саволга Самарқанд туман 3-сонли ДНИ нотариуси
Музаффар ҚУДРАТОВ жавоб берди.

МУДДАТИДАН АВВАЛ МУМКИН ЭМАС!

Ўғлим хорижда ўқийди. Яқинда таътилга келганида тўй қилмоқчи бўлиб, ФХДёга ариза бергани бордик. Никоҳни расмийлаштириш учун бир ой муддат беришди. Лекин бўлгуси кўёв таътилни туғгани учун шошилини тарзда жўнаб кетди. Тўй кечикди. Энди нима қилсак бўлади?

Ж. Очиллов,
Қашқадарё вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 13-моддасида никоҳни қайд этиш муддати ариза берилган кундан кейин бир ой қилиб белгиланганлиги бежиз эмас. Шу вақт мобайнида никоҳдан ўтаётган келин-куёв, жумладан, ота-оналари ҳам яқиндан танишиб, оила пойдеворини мустаҳкамлайдилар. Энг асосийси, мустақил ҳаётга қадам қўётган ёшлар бир-бирининг дунёқараши, феъл-атвори ҳамда оилавий аҳволи билан бирга саломатликларини ҳам ўзига хос синовдан ўтказадилар.

Саволга Қарши тумани
ФХДё бўлими мудири
Наврўза АБДУРАҲМОНОВА
жавоб берди.



СПОРТ...СПОРТ...СПОРТ...

КАТТА СПОРТ БАЙРАМИ

Пойтахтимиздаги «Ўзбекистон» спорт мажмуасида ўзбек жанг санъати бўйича ўсмирлар, ёшлар ва катталар ўртасида мамлакат чемпионати бошланди.

Ўзбекистон Шарқ яккакурашлари ва жанг санъатларини ривожлантириш маркази ҳамда мамлакатимиз ўзбек жанг санъати федерацияси ҳамкорлигида ташкил этилган мусобақада мингга яқин спортчи ғолиблик учун куч синаямоқда.

Мусобаканинг дастлабки куниди 7-8, 9-10 ва 11-12 ёшли спортчилар ўртасида ўзбек жанг санъатининг комплекс машқ бажариш, теурийлар жанг усули, яккама-якка ва жамоавий беллашув йўналишларида баҳслар бўлиб ўтди. Ўғил болалар ўртасида



пойтахтлик А.Саиджонов, Тошкент вилоятидан М.Туробов, самарқандлик Ш.Ўктамов, бухоролик Ҳ.Ғайбуллаев, қашқадарёлик Ш.Ербўтаев, сурхондарилик А.Муртозов, қизлар мусобақасида тошкентлик М.Шерматов, М.Эргашева, Тошкент вилоятидан С.Зокирова, наманганлик М.Собинова каби спортчилар ғолиб ва совриндор бўлди.

АХМЕДОВ КУЧЛИ ЎНЛИҚДА

Россия клубларининг Еврокубок ҳамда Россия чемпионати бахсларидаги ўйинларига қараб, Sports.ru нашри тезроқ жамоадошлари сафига мослашиб кетган энг яхши 10 та футболчининг номини санаб ўтди. Улар орасида ҳамюртимиз Одил Аҳмедов ҳам бор:

1. Гүкдениз Карадениз («Рубин»)
2. Зоран Тошич (ЦСКА)
3. Виталий Гришин («Амкар»)
4. Одил Аҳмедов («Анжи»)
5. Роман Широков («Зенит»)
6. Максим Беляев («Локомотив»)
7. Шамиль Асильдаров («Терек»)
8. Александр Кержаков («Зенит»)
9. Эммануэль Эменике («Спартак»)
10. Томаш Губочан («Зенит»)

Қўриб турганингиздек, Одил Аҳмедовнинг ўйинларини россиялик мутахассислар ҳам юқори баҳолашмоқда. «Кубан» билан бўлган ўйинда юртдошимиз 1 та гол уришга ҳам эришди.

Интернет манбалари асосида
Илҳом ЖУМАНОВ тайёрлади.

Тошкент давлат санъат институти томонидан 1998 йилда Жумаева Лола Бухаровна номига берилган №256604 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, «Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш» ассоциацияси (Болалар-жамгармаси) ва «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамгармаси

Тахририятга келган кўлемли муаллифларга қайтарилмайди. Реклама материаллари мазмунини тахририят жавобгар эмас.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти — 15:00. Босишга топширилди — 15:00.

E-mail: oilavajamiyat@sarkor.uz

ISSN 2010-7609



Бош муҳаррир:
Норқобил ЖАЛИЛОВ

Навбатчи муҳаррир — Фаррух ЖАББОРОВ
Саҳифаловчи — Оқил РАҲМОНОВ
Мусаххилар — Саидғани САЙДАЛИМОВ,
Гулноза БОБОЕВА

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент — 100000. Амир Темури кўчаси
1-тор кўча, 2-уй. Мўлжал: Олой бозори ёнида

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида
0169-рақам билан 11.01.07 да рўйхатга
олинган. Буюртма Г — 328. Формати А-3,
ҳажми 3 табоқ. Адади — 11634. Баҳоиси кели-
шилган нарҳда.

ОБУНА ИНДЕКСИ — 176

Қабулхона: (тел/факс) 233-28-20
Котибият: 234-76-08
Мухбирлар: 233-04-50
«Оила» бўлими: 234-25-46

Web-site: oilavajamiyat.uz

1 2 3 4 5